

DEKORATÍVNY PREJAV NA ĽUDOVOM NÁBYTKU Z ORAVY

Elena Beňušová

Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, Oravský hrad, 02 741
Oravský Podzámok, etnografia@oravamuzeum.sk

Beňušová, E. 2010: Decorative display on rustic furniture from Orava. Rustic furniture in the museums in Slovakia, Proceedings from the expert seminar in the Tekovian museum in Levice:

The choice of motives of the ornaments, occurring in the rustic furniture from Orava, depended on their shape, function but also the background and the author himself. Apart from purely decorative use, the foremost tradition of archaic origin outlasted in the ornaments.

In term of used technique on the presented furniture there occurred most often the engraved and flat painted ornament. In the floral painting, which was of use in the paintings on the chests, small chests, corner cupboards, there were mostly shapes of a tulip and a rose. The motive of the heart belongs to frequent and favourite decorative elements of carved figures, particularly on the backrests of the chairs and benches. As investigated artefacts often belonged to trousseau, these symbols of love found use in their decoration and were supplemented by the name of the donee, most often the bride and by datation of the wedding.

Geometric ornament in the richest form was used in the decoration of the co-cuts. Stripedly composed decorum represents rhythmic game of round and linear ornaments in the simple repeated compositions. In the ornamentation and symbolism which has been the component of the decoration of given artefacts, triangles and quadrilaterals have been preserved, as basic elements of the megalithic art. They represent archaisms which have been typical especially the Orava region.

Key words: rustic furniture, table, bench, couch, bed, chest, wardrobe, ornament, Orava.

Orava predstavuje oblasť, dodnes bohatú na ľudovú kultúru a jej tradície. Jedným z významných ľudových artefaktov tohto regiónu s množstvom rozvinutých tvarov lokálneho charakteru, je ľudový nábytok. Jednotlivé druhy nábytku, prevažne jednoduchých tvarov a zdobenia, upútajú nielen špecifickými znakmi oravskej ľu-

dovej kultúry, ale najmä prvkami tradičnej symboliky a dekoratívnymi motívmi. Sú prejavom ľudského citu a tvorivého nadania domácich ľudových tvorcov, ktorí sa museli naučiť aj technicky náročné práce. Jednotlivé jeho formy prispôbovali a dotvárali spájaním pôvodných domácich prvkov s cudzími.

Na základe doterajších poznatkov o nábytku je zrejímavý jeho postupný vývoj od jednoduchých, nezdobených tvarov po rozvinutejšie, ktoré s istým časovým posunom boli prevzaté z vyššieho, mestského slohu. Vidieť na ňom vplyv zariadenia kostolov, ale aj zemianskych a plátenníckych kúrií z Oravy. Zo získaných poznatkov vyplýva, že lokality položené bližšie k mestu, mali nábytok viac štýlového charakteru, kým v odľahlejších dedinách, kde sa len pomaly šírili kultúrne prúdy a kde boli pomerne slabé sociálne pomery, pretrvalo viac archaizmov. Zachované formy nábytku na Orave poskytujú pestrý obraz o jeho vývoji, ktorý charakterizuje nielen výtvarný prejav duchovného rozmeru, ale aj tvary a funkcie, ktoré súviseli s jeho využitím v ľudovom interiéri. Tvorcom ľudového nábytku bol pôvodne jeho užívateľ alebo miestni samoukovia, náaturisti, ktorí mali svoje zaužívané výrobné postupy i výzdobu. Postupne, hlavne pri náročnejších typoch nábytku, ich nahradili stolári, ktorí priniesli konštrukčne i tvarovo nové druhy.

Pojem ľudový nábytok sa vzťahuje predovšetkým na tie artefakty, ktoré slúžili k základným potrebám bývania ľudí. Podľa funkcie sa delí na sedacie, lôžkové, odkladacie, stolové a detský nábytok. V etnografickom zbierkovom fonde Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne jeho základné typy predstavujú počet cez 800 ks. Značná časť týchto exponátov je inštalovaná v stálej expozícii Múzea oravskej dediny v Brestovej Zuberci (MOD), v súčasnosti v správe Obecného úradu v Zuberci, ktorú vypracovali a zrealizovali pracovníci Oravského múzea. Ich výber, na základe rozsiahleho výskumu, predstavuje najstaršie typy zachovaného ľudového nábytku na Orave od konca 18. až po začiatok 19. storočia. Vybraté exponáty zaujmú nielen svojím tvarom, ale aj bohatou výzdobou, ktorej súčasťou sú dávne abstraktné ornamentálne vyjadrenia symbolov. V niektorých prípadoch má ornament len čisto dekoračný význam.

Z predmetov slúžiacich na jenie si pozornosť zasluhujú stoly, vývojovo spojené s celou nábytkovou kultúrou, ktorá bola odrazom vývoja ľudového staviteľstva na Orave. Okrem pohyblivých stolov s prekríženými nohami a masívnych stolov so 4 rozkročenými nohami, zhotovenými z hrubých, ozdobne profilovaných dosiek a snímateľnou doskou z tvrdého dreva, pochádzajúcimi z druhej polovice 19. storočia, zaujmú najstaršie stoly, ktoré sa zachovali na dolnej Orave (Zázrivá, Žaškov). Tieto pevné, ťažké, skrinkové – *zapieracie* stoly majú prírodnú kamennú dosku z opracovaného pieskovca, pochádzajúceho z miestneho kameňolomu, s rozmermi približne od 100 až 144 cm × 105 až 150 cm, hrúbkou 3 až 6,5 cm. Kamenná doska bola položená na skrinke zo štyroch drevených hranolov, po obvode obitých doskami. V prednej časti mala po výške alebo po dĺžke otvor, uzavretý jednokridlovými dvierkami

s dreveným zasúvacím zariadením alebo len pohyblivým dreveným kolíkom. Skrinka dosahovala výšku približne 75 cm a šírku 70 cm. Kamenná stolová doska presahovala jej šírku o 15 – 20 cm. Niektoré stoly mali pod kamennou doskou aj zásuvku.

Stôl bol umiestnený v rohu izby pri rohovej lavici a bol neprenosný. Kamenná doska neslúžila len na stolovanie, ale aj na trenie kusovej *zvánovej* soli kameňom *solotrúchom*, drvenie jačmeňa na *lohazu* alebo krúpy či iné domáce práce. V lete chladila odložené jedlo a potraviny v skrinke.

Tento typ stola je nainštalovaný v novej etnografickej expozícii *Ludová kultúra na Orave*, nachádzajúcej sa v priestoroch Dubovského paláca Oravského hradu, ale aj v objekte Žaškov v MOD Zuberec.

Stôl, Foto: E. Beňušová.

V súvislosti s multifunkčným využitím stola sú spojené aj remeselné práce. Takýto artefakt predstavuje stôl, vyhotovený stolárom, ktorý bol súčasťou zariadenia kuchynského interiéru remeselníka – obuvníka. Je menších rozmerov, stojí na štyroch hranatých nohách, bez podnože, s hlbokou zásuvkou a snímateľnou, obdĺžnikovou pracovnou doskou z dubového dreva, ktorá bola využívaná z oboch strán. Z jednej strany jemne profilovaná, slúžila na kuchynské práce a stolovanie, z opačnej strany rovná, na remeselnícku prácu (Veľký Bysterec).

So stolom sa spája lavica, ktorá slúžila na sedenie pre dvoch a viacerých ľudí. Lavice boli pôvodne konštrukčnou súčasťou zrubového domu na celej Orave a patria medzi najstaršie zariadenia v ľudovom interiéri. Tvorili ich široké dosky, položené na klátoch, kameňoch alebo vymurovaných stĺpkoch v rohoch miestnosti pri stenách a peci, prípadne vložené do vydlabaného otvoru v stene. Uvedené situovanie sa často kombinovalo. Tieto lavice boli neprenosné a slúžili na sedenie a spanie. Iný typ tohto druhu nábytku predstavujú lavice na drevených stĺpkových nohách – *pričňové posteľe*, vbité do hlinenej podlahy, ktoré prezentujú jednoduché zariadenie interiéru *izbic* – sezónnych lúčnych objektov (Oravská Jasenica, Hruštín, MOD).

V rohu izby boli umiestnené aj široké a hrubé lavice, ktoré stáli na troch doskových nohách, vsadených do sedacej dosky a upevnených latkami. V beskydsko-goralskej oblasti boli známe rohové lavice s bočnými operadlami v tvare písmena „L“, ktoré vytvárali masívne doskové profilované nohy prevyšujúce okraj sedacej dosky. Výška operadla, zdobeného rezbou solárnej ružice v kruhu, dosahuje 1 m. Lavice boli umiestnené v kultovom kúte pri stole a ich dĺžka bola prispôbovaná voľnému priestoru pozdĺž stien (Novoť, MOD).

Ďalšiu skupinu tvorili prenosné kratšie lavice bez operadla i s operadlom, s doskovými alebo palicovými nohami, vsadenými do sedacej dosky. Podľa potreby sa používali v izbe, kuchyni alebo komore. Najčastejšie boli situované pri stene, ktorá pri prvom type zároveň tvorila operadlo. Výraznejšiu výzdobu chrbtových operadiel predstavovali srdcové výrezy. Vzor zúženej lavice sa dostal do ľudového interiéru až z kostola.

*Lavica so
srdcovým výrezom,
Foto: E. Beňušová.*

Popri starých typoch širokých, hrubých lavíc bez operadiel, si pozornosť zaslúžia *kanapy*, do 300 cm dlhé a 60 cm široké lavice s palicovými, doskovými alebo hranatými nohami, pevnými chrbtovými, rámovými operadlami, zdobenými najčastejšie profilovanými latkami. Základ operadla tvorili zadné stĺpkové nohy, predĺžené nad sedacou doskou. Niektoré mali na koncoch do sedacej dosky a do rámu chrbtového operadla vsadené aj operadlá na ruky. Staršie boli v prírodnej farbe, novšie najčastejšie s hnedým náterom. Tieto typy lavíc sa rozšírili približne od konca 19. storočia a pochádzajú z produkcie stolárov – náturistov.

V oblasti Suchej Hory sa vyskytovali lavice s nízkym operadlom a sklápacou sedacou doskou. Zadebný priestor pod ňou slúžil na odkladanie textílií, najčastejšie spodného odevu, alebo na spávanie detí (Čimhová, MOD). Iný druh podobných lavíc z dolnej Oravy má odkladací priestor rozdelený priečkami na tri priehradky, každá s osobitným vekom.

Na celej Orave boli rozšírené a obľúbené lavice s *preklápacím* operadlom, ktoré sa pomocou kľbu na bočnom operadle dalo preložiť na okraj jednej i druhej strany lavice. Operadlá boli zdobené profilovanými latkami alebo točenými stĺpikmi. Pohyblivá lavica so špeciálne upraveným operadlom plnila aj funkciu lôžkového nábytku. Keď sa v noci priložila k posteli alebo ku stene, operadlo pretočené na druhú stranu zabránilo, aby dieťa, prípadne iná osoba počas spánku z lavice spadli.

*Lavica
s preklápacím operadlom,
Foto: E. Beňušová.*

Okrem nízkych stolčiekov na sedenie, zhotovených často zo samorastov a vyšších pracovných stolcov, boli na Orave rozšírené stoličky bez operadla aj s operadlom. Tento prenosný druh sedacieho nábytku pre jednu osobu sa postupne vytvoril z lavice. V beskydskej oblasti (Hruštín, Oravské Veselé, Novot', MOD) a v oblasti Suchej Hory (Čimhová, MOD) boli rozšírené stoličky s palicovými nohami a plným operadlom. Vývojovo novší typ predstavujú stoličky s vyrezávaným operadlom, často zdobeným profiláciou, reliéfnou rezbou s rastlinným motívom a srdcovým výrezom, ktorý zároveň uľahčoval ich prenášanie. Profilovanie s motívom srdca sa uplatnilo aj na prednej časti sedacej dosky stoličky. Novšie stoličky rámovej konštrukcie, s rovnými hranatými nohami, ktoré zhotovovali dedinskí stolári, začali do dedinského prostredia prenikať koncom 19. storočia.

Dôležitým a potrebným kusom nábytku v ľudovom interiéri bola posteľ, ktorá slúžila na ležanie a na spanie. Tento druh lôžkového nábytku pôvodne predstavovali lavice. Ich vývoj postupne prešiel od spomínaných pevných lavíc – *príčňových* postelí k ľahko prenosným posteliam, najskôr s jednoduchými, nízkymi, rovnými čelami, neskôr zrezanými do polkruhového výpustku alebo so srdcovým výrezom (Čimhová, MOD). Postele, ktoré zhotovovali stolári-naturisti po I. svetovej vojne, mali dokonalejšiu konštrukciu a dali sa rozoberať. Ich čelá zdobili bohato profilované nadvstavce.

*Stolička
so srdcovým motívom,
Foto: E. Beňušová.*

Aj na Orave medzi starodávny druh odkladacieho nábytku patria truhly. Slúžili na úschovu a uskladnenie odevu, bielizne, obilia, potravín, ale aj vzácných vecí. Archaickou podobou truhly sú dlabané *kadluby* valcovitého tvaru, zhotovené z kmeňa stromu a slamené zásobnice súdkovitého tvaru, ktoré slúžili na úschovu obilia. Postupne ich nahradili drevené zásobnice väčších aj menších rozmerov, nazývané *súseky – štoky, štôčiky, škrine*. Tieto truhly s archaickým spôsobom konštrukcie boli zhotovené tesárskou technikou z tvrdého dreva. Do zvislých žľabov stĺpikov – nôh boli na spôsob zrubu začapované bukovej dosky, ktoré tvorili aj konštrukciu vrchnáka v tvare sedlovej strechy, sarkofágového typu, ale aj vrchnáka rovného (BEDNÁRIK, 1949, 31).

Výzdoba, pozostávajúca prevažne z vyrezávaných a rytých ornamentov, bola sústredená na vrchnákoch, stĺpikoch, čelných a bočných stenách truhly. Najčastejšie predstavovala geometrickú sústavu, pozostávajúcu z kombinácie lineárnych ornamentov v jednoduchých, rytmicky sa opakujúcich kompozíciách lomených línií, štvorcov, obdĺžnikov, kosoštvorcov, trojuholníkov, mriežok. Zvislé polia štyroch stĺpikov zdobili vzory na rozmarín alebo rybaciu kosť. Silnú dekoratívnu tradíciu vo výzdobe

súsekov má kruhový motív, ktorý sa vyskytuje v početných jednoduchých aj zložitejších variantoch, predstavujúcich najčastejšie kruhové hviezdice. Variácie kruhov často dopĺňali spomínané lineárne kompozície.

Rozšírená výroba šindľa na Orave umožňovala jeho využitie aj pri výrobe šindľových *štokov*. Tie boli zhotovené zo širších štiepaných šindľov šindľovou technikou, väzbou stien na pero a drážku. Vnútorň priestor bol rozdelený na dve až tri časti a zatvárali sa rovným sklápacím vrchnákom so železným kovaným alebo kupovaným zámkom. Ich dĺžka bola približne 80 x 305 cm, výška od 50 x 110 cm, šírka od 35 x 90 cm. V Závrivej boli tieto *súsekovité* truhly známe pod názvom *škriňa – mladušské* truhly. Umiestnené boli v izbách. Na základe bohatej ornamentálnej výzdoby, vročenia – 8. 8. 1892, doplneného aj menom majiteľa – *An. A 25. 1836 pr. mage Jano Benda*, ale aj určitých konštrukčných prvkov možno predpokladať, že v tomto období slúžili na odkladanie odevu (ČAPLOVIČOVÁ, 1988, 114). Pôvodný názov *škriňa* sa zachoval aj pri zmene ich využitia, keď sa neskôr začali používať na uskladnenie obilia.

Malé šindľové štočky, tiež so sklápacím vrchnákom, umiestnené v komore, pitvore, sýpke alebo na povale, slúžili aj na uskladnenie potravín.

Medzi najkrajšie a najozdobnejšie kusy nábytku, ktoré nechýbali v izbe, komore, či sýpke, patrili stolárske truhly. Ich umiestnenie súviselo s vývojom obytných objektov. Tento novší typ odkladacieho uzavretého nábytku slúžil na úschovu odevu. Boli zhotovené z dosiek mäkkého dreva, v rohoch spájaných na rybinu. Rovný vrchnák, po obvode s lištou, bol k zadnej stene truhly pripevnený kovovými pántmi, do polovice 19. storočia kováčskej produkcie. Kované boli zámka, kľúč aj držiaky na bočných stenách. Typickým znakom týchto truhliel bol malý priečinok, pripevnený zvnútra na ľavú bočnú stenu. Novšie mali v spodnej časti zásuvku. Truhly stáli na jednoduchých, ale aj ozdobne tvarovaných doskovitých, hranolovitých alebo točených nohách, prípadne na samostatnom ráme s profilovaným okrajom.

Najstaršie truhly, bez náteru, mali jednoduchú výzdobu, ktorú tvorili lišty s vrubozom do tvaru malých kosoštvorcov, pribité po obvode rovného vrchnáka. S rozvojom technických nástrojov a farebného materiálu sa na truhlách začína postupne uplatňovať maľovaná výzdoba, s rastlinným, menej geometrickým ornamentom, prípadne ich kombináciou. Najčastejšie bola zobrazovaná osová kompozícia kytice, pozostávajúcej prevažne z 3 alebo 1 centrálne umiestneného úponku, ukončeného štylizovanými kvetmi, s prevahou tulipánu alebo ruže. Boli nanášané na základnú, najčastejšie zelenú alebo hnedú farbu truhly a umiestňované na jej prednej strane, buď v 1 obdĺžnikovom, alebo 2 – 3 štvorcových poliach. Ústredný motív, prípadne jeho fragment, zdobili aj bočné steny a vrchnák. Bohatou výzdobou vynikali najmä truhly, ktoré nevesta dostávala do výbavy. Na ich čelnej stene bolo často uvedené aj meno majiteľky a dátum sobáša.

Truhla, datovaná rokom 1773 (Veličná), s hnedým náterom, má prednú stenu rozdelenú dvoma zvislými latkami na tri polia, vyplnené ornamentom maľovaných tulipánov. Rovnaký motív zdobí aj dva plastické štvorce na vrchnáku a bočných stenách truhly. Truhla stála na samostatnom obdĺžnikovom ráme, zdobenom srdcovými výrezmi, pripomínajúcom doskové nohy, ktorý ju zo spodnej časti chránil pred poškodením.

Iné truhly, pochádzajúce z 19. storočia, zdobia centrálne komponované kytice ruží a tulipánov, vsadené do váz alebo umiestnené voľne na ploche, ale aj iné kvetinové motívy, ktoré našli uplatnenie v rastlinnom ornamente. Sú doplnené menom majiteľky s vročením: *Zuzana Uhrík 1857 (Sedliacka Dubová)*, *Zuzana Kubačka 1872 (Párnica)*. Truhlu, datovanú rokom 1878 (Zázrivá), zdobí rastlinný motív kombinovaný s motívom vtácat. Maľované truhly boli v roľníckom interiéri umiestnené v prednej izbe pod oknom od dvora.

Menej nápadnú, ale o to decentnejšiu výzdobu, majú zemianske truhly. Zdobia ich malé kyticčky kvetov, prevažne tulipánov, v nie príliš výrazných farbách, sústredené v rohoch truhly, prípadne v strede prednej steny. V jej hornej časti, zvyčajne na úrovni zámku alebo pod ním, je uvedené meno majiteľky a vročenie: *Mária Messko Janovie Anno 1805*, *Mária Országh Anno 1810*, *Therezia Messko Anno 1827* (Vyšný Kubín),

Zuzana Žemany, dňa 13. decembra 1838 (Záskalie).

Takmer v každej bohatejšej domácnosti sa nachádzali aj menšie maľované truhličky s kľúčovým uzáverom, používané na úschovu písomností, prípadne peňazí. Niektoré, podľa vzoru veľkých truhiel na šaty, mali vo vnútri priečinok. Vyskytovali sa bez náteru alebo s tmavozeleným základným náterom, doplneným rastlinným motívom. Truhličku s vročením 1872 zdobí rastlinný motív, sústredený v jej rohoch a na čelnej stene (Žaškov).

Na Orave boli rozšírené aj drevené, rohové, trojhranné skrinky, s vnútorným priestorom predeleným na dve až tri časti, nazývané *armarie* alebo *almary*. Ich výška dosahovala v priemere 80 – 125 cm, šírka 35 – 65 cm. Zatvárali sa na jedny alebo dvojce menších, plných dvierok, zdobených hladkými alebo ryhovanými lištami, niekedy v tvare kríža. Iné, so základným tmavozeleným náterom, boli na dvierkach a po stranách v hnedých poliach zdobené maľovaným ornamentom tulipánov a ruží, kombinovaných s geometrickými prvkami. Niektoré skrinky mali v dolnej časti zásuvku alebo kolmo vsadenú sklápaciu dosku, ktorá sa pri zdvihnutí samočinne zatvárala. Uzavretý priestor skrinky prečnieval pod dvierka a po zamknutí nebol z vonkajšej strany viditeľný. Pravdepodobne bol využívaný na úschovu peňazí (Veličná).

Rohové skrinky viseli alebo stáli na lavici v kúte izby a slúžili na úschovu písomných dokladov, modlitebných knižiek, spevníkov.

V lokalitách s rímsko-katolíckym vierovyznaním sa na rohové skrinky často kládli aj sochy svätcov, súčasť pôvodných domácich oltárikov. Spolu so svätými obrazmi, zavesenými na stenách a stolom tvorili komplex kultového kúta.

V uvádzanom prostredí sa ešte v prvej polovici 20. storočia vyskytovali aj drevené *kapličky* – kaplnky, podobné rohovým skrinkám, ktoré slúžili ako schránka na uloženie sakrálnych plastiky Panny Márie. V prednej časti mali jednokridlové, presklené dvere. Trojhranná *kaplička*, v hornej časti so zaoblenými hranami, je ukončená malou hranatou strieškou. Bola súčasťou zariadenia ľudového interiéru (Žaškov). *Kaplička* obdĺžnikového tvaru, v hornej aj dolnej časti predĺžená ozdobnou lištou, bola zavesená na čelnej stene drevenice (Zázrivá). Okrem vonkajších lišt, zdobených ryhovaním a základného vonkajšieho náteru, mali *kapličky* z vnútornej strany pomerne jednoduchú farebnú výzdobu, za účelom umocnenia a dotvorenia požadovanej atmosféry.

Výber motívov ornamentov, nachádzajúcich sa na ľudovom nábytku z Oravy, závisel od ich tvaru, funkcie, ale i prostredia a samotného tvorcu. Estetické pôsobenie ornamentu viac zviditeľňovalo a zosilňovalo funkciu zdobených artefaktov. Okrem čisto dekoračného uplatnenia, v ornamentoch pretrvala dávna tradícia prastarého pôvodu (BEDNÁRIK, 1949, 42). Vybraté dekoratívne prvky, ich usporiadanie a zladenie farebných kombinácií, boli spojené s vysokým estetickým cítením nielen samotných tvorcov, ale aj užívateľov jednotlivých druhov ľudového nábytku.

Z hľadiska použitej techniky na prezentovanom nábytku sa najčastejšie vyskytoval ornament rytý a plochý maľovaný. V renesančných motívoch vázy s kvetinami sú prevzaté staré motívy zo symbolického uctievania stromov. V kvetinovej maľbe, ktorá sa najviac uplatnila v maľbách na truhlách, truhličkách, rohových skrinkách, boli najčastejšie stvárňované štylizované tvary tulipánu a ruže. Tulipán sa stal častým ornamentálnym námetom aj v ľudovej drevorezbe z Oravy. V ľudovom prostredí sa rozšíril v 18. a začiatkom 19. storočia z Talianska. Ruža sa začala šíriť pod vplyvom baroka, od druhej polovice 19. storočia (DANGLOVÁ, 2001, 84 – 85).

K častým a obľúbeným dekoratívnym prvkom prerezávaných obrazcov, najmä na operadlách drevených stoličiek a lavíc, patrí motív srdca. Na vývoji operadiel možno sledovať aj vývoj rezbárskych techník.

Nakoľko spomínané predmety patrili často k výbave nevesty, práve v ich výzdobe sa uplatnili symboly lásky, zastúpené srdcom, tulipánom, ružou a inými kvetmi. Zvyčajne ich dopĺňalo meno obdarovaného, najčastejšie nevesty a vročenie svadby.

Geometrický ornament sa v najbohatšej forme uplatnil vo výzdobe súsekov. Pásovo komponovaný dekór predstavuje rytmickú hru kruhových a lineárnych ornamentov v jednoduchých, rytmicky sa opakujúcich kompozíciách. V ornamentike a symbolike, ktorá bola súčasťou výzdoby týchto artefaktov, sa uchovali aj trojuholníky a štvoruholníky, ako základné prvky megalitického umenia (DANGLOVÁ, 2001, 12). Predstavujú archaizmy, ktoré sú typické práve pre Oravský región.

LITERATÚRA

BEDNÁRIK, R., 1949: Ľudový nábytok. MSS, Martin.

DANGLOVÁ, O., 2001: Dekor – symbol. Veda, SAV Bratislava, 240 s.

HUBA, P. (ed.), 1988: Zázrivá. Osveta.